

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Дніпровського районного суду м. Дніпродзержинська
Дніпропетровської області
23.07.2024

м. Дніпро, 2024

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 23 липня 2024 року групою НПМ здійснено відвідування Дніпровського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області (далі – суд, установа).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Бібля Вікторія Володимирівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Крупій Оксана Володимирівна, представник громадської організації.

Керівництво установи:

Багбая Євген Давидович, голова суду (на посаді з червня 2023 року).

Вітязь Христина Олександрівна, керівник апарату суду (на посаді з липня 2017 року).

З боку керівництва суду перешкод на шляху потрапляння до будівлі установи не було. Керівник апарату суду сприяв роботі групи НПМ.

Дніпровський районний суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області знаходиться за адресою: вулиця Тритузна, будівля 166, місто Кам'янське, індекс 51918.

Двоповерхова будівля, в якій розміщений суд, побудована у 1936 році для облаштування там навчального закладу. Суд почав свою роботу в цій будівлі з 1987 року (фото 1). Поруч є стоянка для автотранспорту.

Штатна чисельність апарату суду складає 44,5 штатних одиниць, з них 9 штатних одиниць суддів.

Судочинство у суді фактично здійснюють 6 суддів.

На вході до суду є вивіска із зазначенням повної назви суду (фото 2).

Для зручності осіб з інвалідністю та маломобільних груп населення на центральному вході передбачена кнопка виклику працівника суду з відповідною позначкою (фото 3).

Наявна система відеонагляду в коридорах установи та по периметру зовні будівлі, загалом встановлено 16 камер відеонагляду, в тому числі в конвойному приміщенні. Інформація, отримана з камер відеонагляду, зберігається протягом місяця (фото 4).

У приміщенні встановлені інформаційні стенди з необхідною інформацією для громадян та облаштовані місця для роботи із документами (фото 5).

Для здійснення правосуддя суд має канцелярію, архівне приміщення, конвойну кімнату, 6 залів судових засідань, в яких є можливість розгляду

кримінальних справ. Зали розташовані на першому та другому поверхах. Слід вказати, що на момент роботи групи НПМ в одному залі проводився ремонт (фото 6).

Зали судових засідань для розгляду кримінальних справ облаштовані стаціонарними кабінами для підсудних (засуджених) із металу та захисного скла (фото 7), необхідною комп'ютерною технікою, меблями, кондиціонерами, суцільно загартованими вікнами (фото 8). Є можливість проведення судового засідання у режимі відео конференції.

Проводиться знезаражування залів судових засідань та конвойного приміщення, в наявності 4 бактерицидні лампи, ведеться журнал режиму кварцування (фото 9).

Для протипожежної безпеки в установі є вогнегасники, які регулярно діагностуються на ПТОВ (фото 10).

Для підтримки громадського порядку у суді, запобігання проявам неповаги до суду та припиненні таких проявів, охорону приміщення й іншого майна суду, забезпечення захисту суддів, працівників апарату суду та безпеці учасників судового процесу при вході чергують працівники територіального управління Служби судової охорони у Дніпропетровській області (фото 11). На центральному вході проводиться реєстрація відвідувачів та перевірка документів.

Для надання первинної домедичної допомоги громадянам керівник апарату та працівники територіального управління Служби судової охорони у Дніпропетровській області мають аптечки з необхідними ліками та медичними матеріалами (фото 12).

Скарги від підсудних (засуджених) осіб на умови тримання та неналежне поводження на адресу суду протягом 2022-2023 років не надходило.

Фактів заподіяння тілесних ушкоджень чи насильницького заподіяння смерті підсудних (засуджених) не було.

Конвойне приміщення знаходиться на першому поверсі будівлі. Кімната для конвою облаштована в одному великому приміщенні із трьома стаціонарними металевими загородами для тримання підсудних (засуджених). Перші два металеві загорода розраховані для тримання 4 осіб кожна, третє загорода розраховане на тримання 2 підсудних (засуджених).

В конвойному приміщенні в робочому стані вентиляція та освітлення. На виконання п. 6.5.2 ДБН є санітарна кімната для користування підсудними (засудженими) (фото 13). В конвойному приміщенні, в тому числі в камерах, проводиться прибирання.

Конвоювання підсудних (засуджених) здійснює батальйон конвойної служби № 1 Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області.

Конвоювання підсудних здійснюється з першого на другий та третій поверхи сходами та коридорами загального користування. Від спецтранспорту безпосередньо до конвойного приміщення конвоювання здійснюється через

окремий вхід. На момент відвідування суду в конвойному приміщенні підсудні (засуджені) були відсутні.

Попереднє відвідування НПМ суду проводилося працівниками Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини 12.12.2019. За наслідками Територіальному управлінню Державної судової адміністрації в Дніпропетровській області були надані рекомендації, в тому числі, рекомендовано:

- встановити в усіх залах судових засідань нормативні загородження для підсудних/засуджених зі скла чи органічного скла;
- обладнати в суді камери та приміщення для розміщення особового складу варти відповідно до вимог ДБН В.2.2-26 «Будинки і споруди. Суди»;
- забезпечити обладнання у зазначеному суді приміщень для конфіденційного спілкування підсудної (засудженої) особи з адвокатом, створити належні умови для участі в судових засіданнях маломобільних груп населення та обладнати приміщення суду відповідно до норм ДБН В.2.2-17:2006 «Будинки і споруди»;
- обладнати у залах судових засідань не менше 5% місць для осіб обмеженими фізичними можливостями, які пересуваються на інвалідних візках; забезпечити можливості потрапити до суду без сторонньої допомоги особам з інвалідністю.

На момент чергового відвідування частково були усунути порушення, в тому числі, в усіх залах судових засідань, які розглядають кримінальні справи, встановлені загородження для підсудних (засуджених) із органічного скла.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права осіб на гідні умови тримання (ст. 25 Загальної декларації прав людини, ст. 28 Конституції України).

1. Вимогами п. 6.5.2. Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН), передбачено, що у будівлі суду повинно бути три камери на кожен зал судових засідань для розгляду кримінальних справ.

На день відвідування в установі 6 залів судових засідань для розгляду кримінальних справ, відповідно у суді має бути облаштовано 18 камер для тримання підсудних (засуджених). Натомість в приміщенні конвою облаштовані три металеві загородження для тримання 10 підсудних (засуджених). Це не дає можливості роздільного розміщення чоловіків та жінок, дорослих та неповнолітніх, а також ізольованого тримання осіб, яким заборонено спілкування між собою (фото 14).

Вищевказані порушення є приводом до подання заяв проти України до Європейського суду з прав людини. Так, у справі «Ярослав Білоусов проти Росії»

(Yaroslav Belousov v. Russia) (заява № 2653/13 і № 60980/14 від 4 жовтня 2016 року) заявник утримувався у суді в тісній кабіні разом іншими підсудними. За цих підстав Європейський суд з прав людини постановив, що у зв'язку з неналежними умовами утримання в суді порушено статтю 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та призначено виплати значних сум коштів в якості моральної компенсації.

2. В конвойному приміщенні відсутні металева шафа для зберігання навісних замків, ключів від камер, спеціальних засобів та службових документів (фото 15).

3. Відповідно до п. 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, затверджених Економічною та Соціальною радою Організації Об'єднаних Націй та п. 22.5 Європейський пенітенціарних правил, затверджених Комітетом міністрів Ради Європи від 12.11.1987, підсудні (засуджені) повинні мати доступ до чистої питної води. Групою НПМ встановлено, що у конвойній кімнаті в наявності кулер для питної води, але ємкості з питною водою та одноразові стаканчики відсутні. За поясненнями керівниці апарату, воду приносять в невеличких ємкостях (фото 16).

Порушення права на професійну правничу допомогу (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України).

4. У порушення вимог п. 6.5.2 ДБН, ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України у приміщенні суду не обладнано кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими), що унеможливорює реалізацію їх права на захист.

Комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню у 21-ій Загальній доповіді наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином

з нею поводяться. Комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною звернень до Європейського суду з прав людини і виплатою Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) Європейський суд з прав людини констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Порушення права осіб на рівний доступ до правосуддя (ст. 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та ст. 21 Конституції України).

5. У порушення вимог п. 11.5 Державних будівельних норм України 2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово- комунального господарства України від 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність), на першому поверсі відсутній санітарний вузол для маломобільних груп населення та людей з обмеженими можливостями.

6. Доступ маломобільним групам населення та підсудним (засудженим), що пересуваються на кріслах колісних обмежений доступ до будівлі суду, в тому числі на другий поверх, через відсутність підйомного механізму та невідповідність наявного пандусу вимогам ДБН, що є порушенням п. 6.1.2. та 6.3 ДБН Інклюзивність (фото 18, 19).

Порушення права на забезпечення безпеки у суді.

7. Тимчасове укриття в суді не облаштовано, що є порушенням Вимог щодо утримання та експлуатації захисних споруд цивільного захисту, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579. Окрім цього, працівники та відвідувачі наражають себе на небезпеку під час оповіщення сигналу повітряної тривоги продовжуючи перебувати у приміщенні суду або на подвір'ї; судові засідання переривається на сигнали повітряної тривоги за бажанням учасників процесу.

8. У порушення вимоги п. 13 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68, в приміщенні суду не забезпечено ізольований маршрут конвоювання підсудних (засуджених), із конвойного приміщення до залів судових засідань конвоювання здійснюється загальними сходами та коридорами, відкритими для сторонніх осіб. Зазначене призводить до порушення права на безпеку як відвідувачів, працівників суду, так і підсудних (засуджених), а також підвищує ризики потрапляння та передачу заборонених предметів в приміщеннях суду (фото 20).

9. Бокс або загороджена територія для заїзду спеціального конвойного автомобіля відсутній, що порушує вимоги п. 14 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних) за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від

26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68.

10. У порушення п. 20 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, затверджених Економічною та соціальною радою ООН та п. 22.5 Європейський пенітенціарних правил, затверджені Комітетом міністрів Ради Європи від 12.11.1987 та вимог пункту 12 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах підсудних (засуджених) за вимогою судів, затвердженого спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 в залах судових засідань для кримінальних справ відсутній доступ до питної води підсудними (засудженими) та інших учасників процесу.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ:

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Дніпропетровській області:

1. Розглянути можливість обладнання будівлі суду найпростішим укриттям для безпеки працівників та відвідувачів суду.

2. Обладнати конвойне приміщення відповідно до вимог пункту 6.5.3 ДБН, пунктів 9, 10, 12, 13, 14, 15 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних) за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68, пунктів 3, 11, 3.12, 3.13, 3.14 Інструкції з організації конвоювання затриманих і взятих під варту осіб в ОВС України».

3. Терміново вирішити питання забезпечення доступу до питної води в залах судових засідань та у конвойному приміщенні.

4. Вирішити питання доступу маломобільним групам населення та підсудним (засудженим), що пересуваються на кріслах колісних обмежених доступ до будівлі суду шляхом приведення у відповідність до п. 6.1.2. та п. 6.3 ДБН Інклюзивність.

5. Розглянути можливість облаштування боксу або загородженої території для заїзду спеціального конвойного автомобіля відповідно до п. 14 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних) за вимогою судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68.

6. Вжити заходів щодо облаштування санітарного вузла для користування маломобільними групами населення.

Дніпровському районному суді

м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області:

1. Обладнати у приміщенні суду кімнату для роботи адвоката з підсудними (засудженими).

2. Розглянути можливість розробки ізольованого маршруту конвоювання підсудних (засуджених) від спецтранспорту до конвойного приміщення та від конвойного приміщення до залів судових засідань.

3. Вжити заходів щодо запобігання порушенням, які можуть призводити до порушень прав людини.

Додаток: фотоматеріали на 10 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

Головний спеціаліст Відділу сприяння

роботі регіональних представництв

Секретаріату Уповноваженого

Верховної Ради України з прав людини

Вікторія БІБЛЯ

Фотоматеріали до звіту**Фото 1****Фото 2**

Фото 3

Фото 4

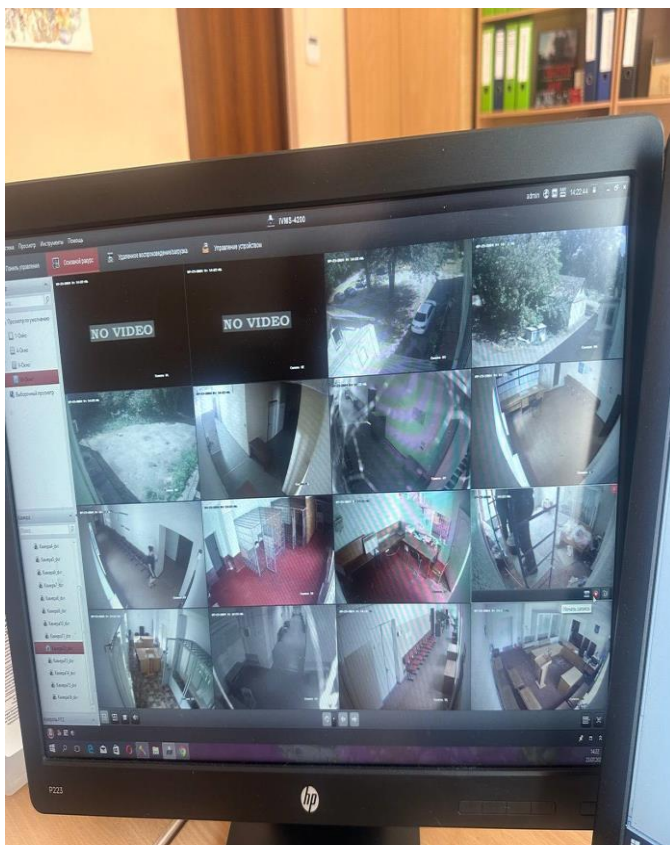

Фото 5

Фото 6

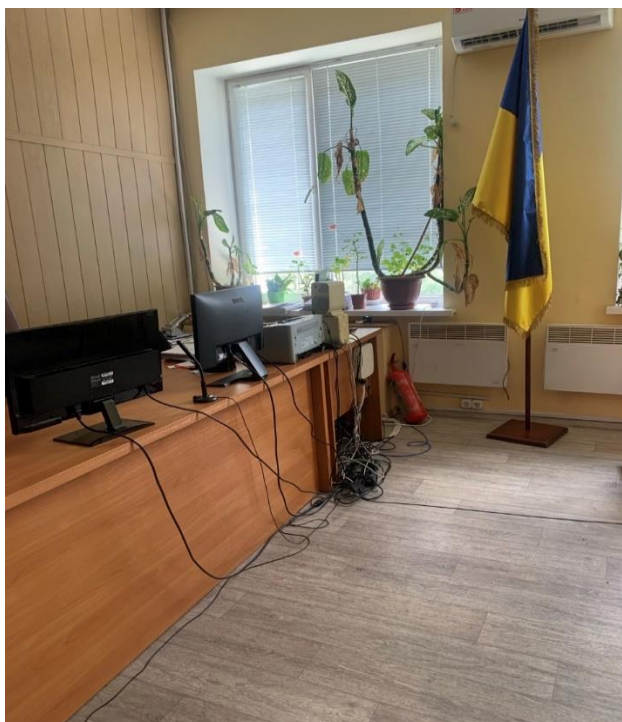
Фото 7**Фото 8**

Фото 9

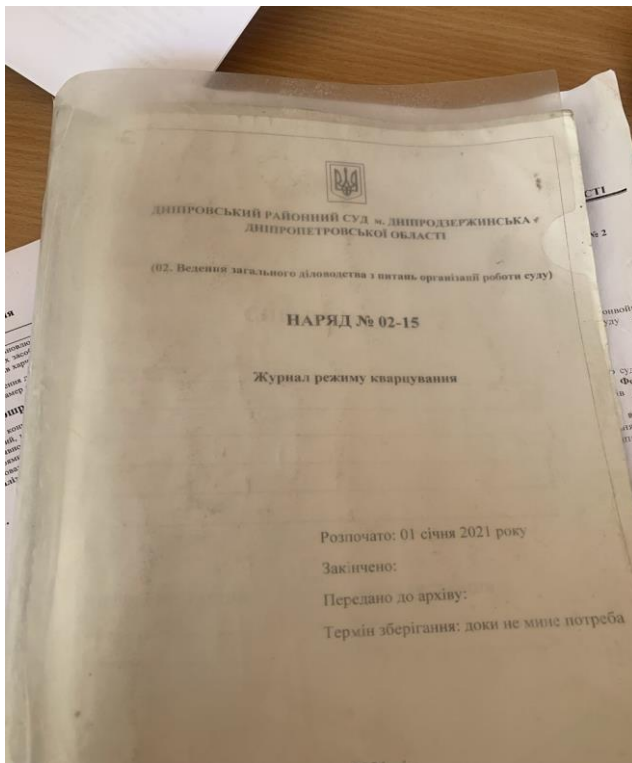

Фото 10

Фото 11

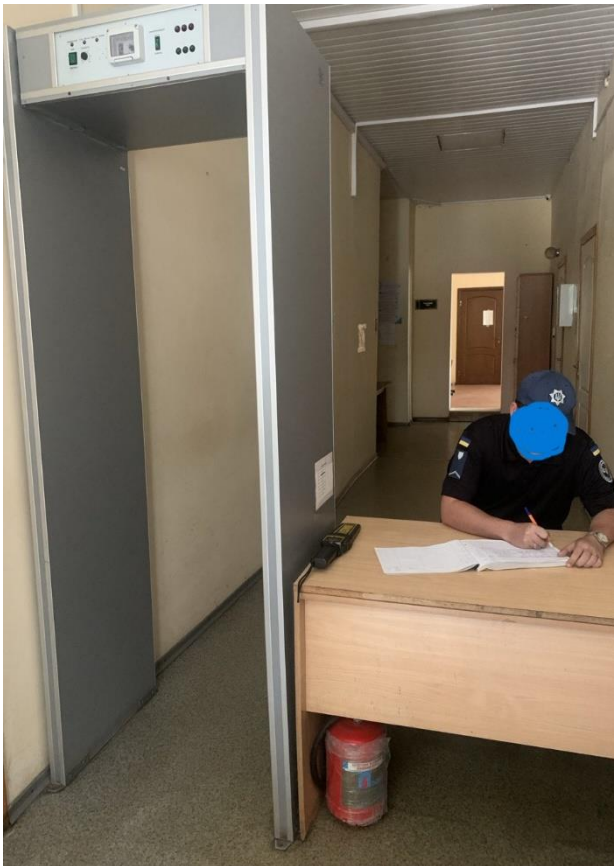

Фото 12

Фото 13**Фото 14**

Фото 15

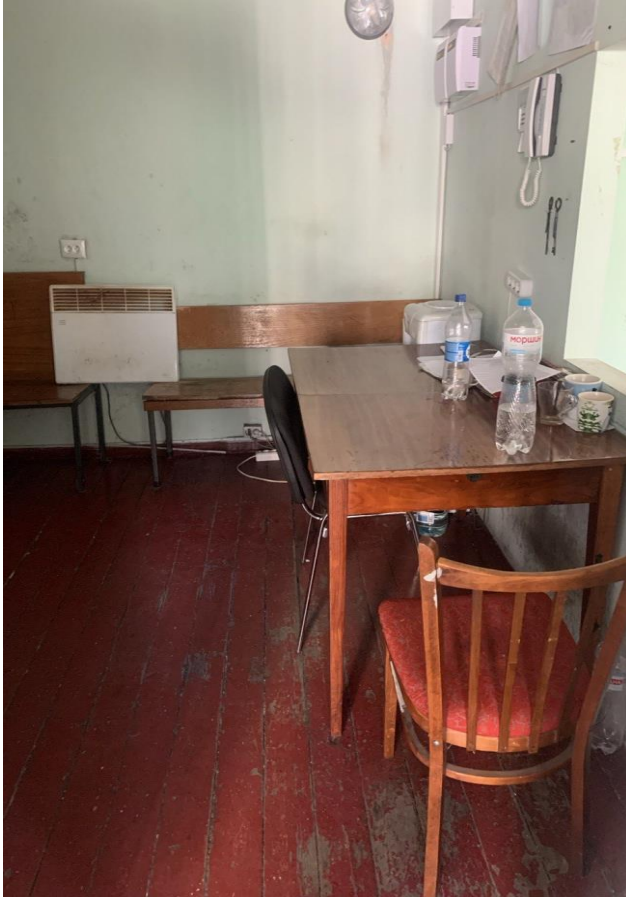

Фото 16

Фото 17**Фото 18**

Фото 19